

॥ आरतीसंग्रह ॥

आरती गणपतीची

सुखकर्ता दुःखहर्ता वार्ता विघ्नाची । नुखी पुरवी
प्रेम कृपा जयाची ।
सर्वांगी सुंदर उडी शेंदुराची । कंठी झळके माळ
मुक्ताफळांची । धृ।
जय देव जय देव जय मंगलमूर्ती दर्शनमात्रे
मनःकामना पुरती जय... ॥१॥
रत्नखचित फरा तुज गौरीकुमरा । चंदनाची उडी
कुंकुमकेशरा
हिरेंजडित मुकूट शोभतो बरा । रुणझुणती नुपुरे
चरणी घागरिया जय... ॥२॥
लंबोदर पीतांबर फणिवरवंधना । सरळ सोंड
वक्रतुंड विनयना ।
दास रामाचा वाट पाहे सदना । संकटी पावावे
निर्वाणी रक्षावे सुरवर वंदना ॥३॥
जय देव जय देव जय मंगलमूर्ती दर्शनमात्रे
मनःकामना पुरती जय....

आरती श्रीकृष्णाची

ओवाळू आरती मदनगोपाळा ।
श्यामसुंदर गळा वैजयंती माळा ॥धृ॥
चरणकमल ज्याचे अति सुकुमार ।
ध्वजवक्रांकुश ब्रीदाचे तोडर ॥ओवाळू॥१॥
नाभिकमल ज्याचे ब्रह्मयाचे स्थाना
हृदयी पदक शोभे श्रीवत्सलांछना॥ओवा
॥
सुखकमल पाहता सुखाचिया कोटी।
वैथलेमानस हारपली दृष्टी॥ओवाळू॥३॥
जडित मुगुट ज्याचा देदीयमान।
तेणे तेजे कोंदले अवधे त्रिभुवन ॥ओवाळू॥
एकाजनार्दनी देखिले रूप ।
रूप पाहता जाहले अवधे तद्रूप॥ओवाळू॥५॥

॥ प्रार्थना ॥

घालीन लोटांगण, वंदीन चरण । डोळ्यांनी पाहिन रूप तुझे ।
प्रेमे आलिंगीन आनंदे पूजिन । भावे ओवाळीन म्हणे नामा ॥१॥
त्वमेव माता च पिता त्वमेव । त्वमेव बंधुस्व सखा त्वमेव ।
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव । त्वमेव सर्वं मम देव देव ॥२॥ कायेन
वाचा मनसेंद्रियैर्वा, बुद्धयात्मना वा प्रकृतिस्वभावात् । करामि
यद्यम सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयामि ॥३॥
अच्युतं केशवं रामनारायणं कृष्णदामोदरं वासुदेवं हरिं । श्रीधरं
माधवं गोपिकावल्लभं, जानकीनायकं रामचंद्रं भजे ॥४॥
हरे राम हरे राम, राम राम हरे हरे ।
हरे कृष्ण हरे कृष्ण, कृष्ण कृष्ण हरे हरे ॥५॥

आरती श्री महालक्ष्मीची

जय देवी जय देवी जय महालक्ष्मी
वससी व्यापकरूपे तूं स्थूलसूक्ष्मी॥धृ॥
करविरपुरवासिनी, सुरवरमुनिमाता,
पुरहरवरदायिनी, मुरहरप्रियकान्ता
कमलाकरं जठरी जन्मविला धाता
सहस्रवदनी भुधर न पुरे गुण गातां ॥१॥
मातुलिंग गदा खेटक रविकिरणी
झळके हाटकवाटी पीयूषरसपाणी
माणिकरसना सुरंगवसना मृगनयनी
शशिधरवदना राजस मदनाची जननी॥२॥
तारा शक्ति अगम्या शिवभजकां गौरी
सांख्य म्हणती प्रकृति निर्गुण निर्धारी
गायत्री निजबीजा निगमागम सारी
प्रगटे पद्मावती निजधर्माचारी
॥३॥ दुस्तर तारी वारी
मायापटल प्रणमत परिवारी
अमृत भरिते सरिते
अघदुरिते वारी मारी दुर्घट
असुरां भव हे रूप चिद्रूप दावी निर्धारी॥४॥
चतुराननें कुश्वतकर्मच्या ओळी
लिहिल्या असतील माते माझे निजभाळी
पुसोनि चरणातकी पदसुमनें क्षाळी
मुक्तेश्वर नागर क्षीरसागरबाळी॥जय॥५॥

प्रदक्षिणा

धन्य धन्य हो प्रदक्षिणा सदगुरुरायाची । झाली त्वरा सुरवरां विमान
उतरायाची ॥ पदोपदी अपार झाल्या पुण्याच्या राशी। सर्वही तीर्थे घडली
आम्हा आदि करुनि काशी॥१॥ मुद्दग, टाळ, घोळ भक्त भावार्थे गाती
। नामसंकीर्तने ब्रह्मानंदे नाचती ॥२॥ कोटी ब्रह्महत्या हरती करिता
दंडवत । लोटांगण घालिता मोक्ष लोळे पायात ॥३॥
गुरुभजनाचा महिमा न कळे आगम-निगमासी । अनुभव ते जाणवी
जे गुरुपदीचे रहिवासी ॥४॥ प्रदक्षिणा करुनि देव भावे वाहिला
श्रीरंगात्मज विठ्ठल पुढे उभा राहिला ॥५॥

आरती श्री सत्यनारायणाची

जय जय दिनदयाळा सत्यनारायण देवा ।
पंचारति ओवाळू श्रीपती तुज भक्तीभावा
॥जय॥१॥
विधियुक्त पूजुनी करिती पुराण श्रवण
परिमळद्रव्यासहित पुष्पमाला अर्पून
धृतयुक्त शर्करामिश्रीत गोधूमचूर्ण
प्रसाद भक्षण करिता प्रसन्न तू नारायण
॥जय॥१॥
शतानंदविषे पूर्वी व्रत हे आचरिले
दारिद्र्य दवडुनि अंती त्याते मोक्षपदा नेले
त्यापासुनि हे व्रत या कलियुगी सकलांश्रुत
झाले
भावार्थे पूजिता सर्व इच्छित लाधले
॥जय॥२॥
साधुवैश्ये संततिसाठी तुजला प्रार्थिले
इच्छित पुरता मदांथ होजनि व्रत न
आचरिले
त्या पापाने संकटी पडुनि दुःखही भोगिले
स्मृति होऊनि आचरिता व्रत त्या तुवांचि

उद्धरिले ॥जय॥३॥
प्रसाद विसरुनि पतिभेटीला कलावती गेली
क्षोभ तुझा होताचि तयाची नौका बुडाली
अंगध्वजराजासी यापरी दुःखस्थिती आली
मृतवार्ता शतपुत्रांची सत्वर कर्णी पसरली
॥जय॥४॥
पुनरपि पूजुनि प्रसाद भक्षण करिता तत्क्षणी
पतिची नौका तरली देखे कलावती नयनी
अंगध्वजराजासी पुत्र भेटती येऊनि
ऐसा भक्ता संकटी पावसी तू चक्रपाणी
॥जय॥५॥
अनन्यभावे पूजुनि हे व्रत जे जन आचरती
इच्छित पुरविसी त्याते देऊनि संतती संपत्ती
संहारिती भव दूरिते सर्वहि बंधने तुटती
राजा रंका समान मानुनि पावसी श्रीपती
॥जय॥६॥
ऐसा तव व्रतमहिमा अपार वर्णू मी कैसा
भक्तिपुरस्सर आचरती त्या पावसी जगदीशा
भक्तांचा कनवाळू कल्पद्रुम तू सर्वेशा
मोरेश्वरसुत वासुदेव तुज विनवी भवनाशा
॥जय॥७॥

श्री गणपती अथर्वशीर्ष

हरिः ॐ नमस्ते गणपतये । त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वमसि ।
त्वमेव केवलं कर्तासि ।
त्वमेव केवलं धर्तासि । त्वमेव केवलं हर्तासि ।
त्वमेव सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि ।
त्वं साक्षादात्मासि नित्यं॥१॥
ऋतं वच्मि । सत्यं वच्मि॥२॥
अव त्वं मां । अव वक्तारं । अवशोतारं
अव दातारं । अव धातारं । अवानूचानमवशिष्यं ।
अव पश्चात्तात् ।
अव पुरस्तात् । अवोत्तरात्तात् । अव दक्षिणात्तात् ।
अव चोर्ध्वात्तात् ।
अवा धरातात् । सर्वतो मां पाह्निपाहिसमंतात् ॥३॥
त्वं वाङ्मयत्त्वं चिन्मयः । त्वमानंदमयत्त्वं ब्रह्ममयः ।
त्वं सच्चिदानंदद्वितीयोऽसि ।
त्वं प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वं ज्ञानमयोविज्ञानमयोऽसि ॥४॥
सर्वं जगदिदं त्वतो जायते । सर्वं जगदिदं त्वतस्तिष्ठति ।
सर्वं जगदिदं त्वयिलयमेष्यति । सर्वं जगदिदं त्वयिप्रत्येति ।
त्वं भूमिपापो नलोनिलोनभः । त्वं चत्वारिवाक्पदानि ॥५॥
त्वं गुणत्रयातीतः । त्वं देहत्रयातीतः । त्वं अवस्थात्रयातीतः ।
त्वं कालत्रयातीतः ।
त्वं मूलाधारस्थितोऽसि नित्यं । त्वं शक्तित्रयात्मकः ।
त्वां योगिनो ध्यायन्ति नित्यम् ।
त्वं ब्रह्मास्त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वं इद्रस्त्वं अग्निस्त्वं
वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं
चंद्रमास्त्वं ब्रह्मभूर्भुवःस्वरोम् ॥
गणादि पूर्वमुच्चार्यवर्णादि तदनंतरम् ।
अनुस्वारः परतरः । अर्थन्दुलसितं तारेण रुद्धं

एतत्तवमनुस्वरूपम् ।
गकारो पूर्वस्वरूपम् । अकारो मध्यमस्वरूपम् ।
अनुस्वारश्चांश्वरूपम् । बिंदुरुत्तरस्वरूपम् ।
नादः संधानम् । सङ्ग्रहितसंधिः । सैषा गणेशविद्या । गणकऋषिः ।
निवृद्धगायत्रीच्छंदः । गणपतिदेवता ॐ गं गणपतये नमः ॥७॥
एकदंताय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि । तन्नो देवि प्रचोदयात् ॥८॥
एकदन्तं चतुर्हस्तं पाशमंकुशधारिणम् ।
रदं च वरदं हस्तेर्बिभ्राणं मूषकध्वजम् ।
रक्तमूलंबोदरं शूर्पकर्णकं रक्तवाससम् ।
रक्तगंधानुलिप्तांगरक्तपुष्पैः सुपूजितम् ।
भक्तानुकोपिनं देवं जगत्कारणमच्युतम् ।
आविर्भूतं च सृष्ट्यादी प्रकृतैः पुरुषात्मकम् ।
एवं ध्यायति यो नित्यं सयोगी योगिनांवरः ॥९॥
नमो व्रातपतये नमो गणपतये नमः प्रमथपतये नमस्ते अस्तु
लंबोदराय एकदंताय विघ्ननाशिनेशिवसुताय
श्रीवरदमूर्तये नमो नमः ॥१०॥

मंत्रपुष्पांजली

ॐ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् । ते ह नाकं महिमानः
सचन्त यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः । ॐ राजाधिराजय प्रसह्य साहिने । नमो
वयं वैश्रवणाय कुर्महे । स मे कामान् कामकामाय मह्यं कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु ॥
कुबेराय वैश्रवणाय महाराजाय नमः । ॐ स्वस्ति । साध्याञ्च, भौज्यं, स्वाराज्यं
वैराज्यं, परामेष्ट्यं, राज्यं, महाराज्यमाधिपत्यमयं समंतपर्याय ईश्यात्
सार्वभौमः सार्वभूयः आंतादापरार्थात् ॥ पुष्टियै समुद्रपर्यन्ताया एकरात्रि
तदय्येष श्लोकोऽभिगीतो मरुतः परिवेष्टारो मरुतस्यावसन् गृहे
अविशितस्य कामप्रेर्विश्वेदेवाः समासद इति ॥ एकदन्ताय विद्महे वक्रतुण्डाय
धीमहि । तन्नो देवि प्रचोदयात् । ॥ श्री मंगलमूर्ती मोरया ॥ श्री मंगलमूर्ती मोरया ॥

आरती श्री शंकराची

लवधवती विक्राळा ब्रह्मांडी माळा ।
विषे कंठ काळा विनेत्री जाळा ।
लावण्यसुंदर मस्तकी बाळा ।
तेथुनिया जळ निर्मळ वाहे झुळझुळां ॥१॥
जय देव जय देव जय श्री शंकरा
आरती ओवाळू तुज कर्पूरगौरा ॥धृ॥
जय॥
कर्पूरगौरा भोळा नयनी विशाळा ।
अर्धांगी पार्वती सुमनांच्या माळा ।
विभूतीचि उधळण शितिकंठ नीळा ।
ऐसा शंकर शोभे उमावेल्हाळा ॥२॥
जय॥
देवी दैत्यी सागरमंथन पै केले ।
त्यामाजी अवचित हलाहल जे उडिले ।
ते त्वां असुरपणे प्राशन केले ।
नीळकंठ नाम प्रसिद्ध झाले ॥३॥ जय॥
व्याघ्रांबर फणिवरधर सुंदर मदनारी ।
पंचानन मनमोहन मुनिजनसुखकारी ।
शतकोटीचे बीज वाचे उच्चार्यारी ।
रघुकुळटिळक रामदासा अंतरी ॥४॥
जय॥

कर्पूरारती

कर्पूरगौरा! करुणावतारा । संसारसारा । भुजंगंद्रहारा ॥ सदा रहासी
हृदया रविंदी । भवा । भवानीसह तूज वंदी ॥१॥ कर्पूर दे परम
मोद मना सुवास । शोभा वरी रुचिर कांचनपात्रवासी । उद्दीप्त होउनि
मनोहर तेज जेंवी । तेणें करीन तुज आरति ईश! सेवी॥२॥

श्री गणपतीस्तोत्रम्

॥ श्रीगणेशाय नमः नारद उवाच ॥
प्रणम्य शिरसा देवं गौरीपुत्रं विनायकम् ।
भक्तवासं स्मरेन्नित्यमायुकांमार्थसिद्धयेत ॥
प्रथमं वक्रतुंडं च एकदन्तं द्वितियकम् ।
तृतीयं कृष्णपिंडाग्रां गजवक्त्रं चतुर्थकम् ॥
लंबोदरं पंचमं च षष्ठं विकटमेव च ।
सप्तमं विज्जराजेन्द्रं धूम्रवर्णं तथाष्टमम् ॥
नवमं भालचंद्रं च दशमं तु विनायकम् ।
एकादशं गणपतिं द्वादशं तु गजाननम् ॥
द्वादशैतानि नामानि त्रिसंध्यं यः पठेन्नरः ।
न च विघ्नं भयं तस्य सर्वसिद्धिकरं प्रभो ॥
विद्यार्थी लभते विद्या धनार्थी लभते धनम् ।
पुत्रार्थी लभते पुत्रान्मोक्षार्थी लभते गतिम् ॥
जपेद्गणपतिस्तोत्रम् षड्भिर्मासं फलं लभेत् ।
संवत्सरेण सिद्धिं च लभते नात्र संशयः ॥
अष्टेभ्यो ब्राह्मणैश्च लिखित्वा यः समर्पयेत् ।
तस्य विद्या भवेत्सर्वं गणेशस्य प्रसादतः ॥
॥ इति श्रीनारदपुराणे संकटनाशन गणेशस्तोत्रं
संपूर्णम् ॥

हरितालिकेची आरती

जय देवीहरितालिके ॥
सखी पार्वती अंबिके ॥ आरती ओवाळीतें ॥
ज्ञानदीपकळिके ॥धृ॥
हर अर्धांगी वससी ॥ जासी यक्षा माहेरारीसी ॥
तेथें अपमान पावसी ॥ यज्ञकुंडी गुप्त होसी ॥जय॥१॥
रिघसी हिमाद्रिच्या पोटी ॥ कन्या होसी तूं गोमटी ॥
उग्र तपश्चर्या मोडी ॥ आचरसी उळाउडी ॥जय॥२॥
तपपंचाग्निसाधने ॥ धूम्रपाने अयोवदने ॥
केली बहु उपोषणे ॥ शंभो भ्रताराकारणे ॥जय॥३॥
लीला दाखविसी दृष्टी ॥ व्रत करिसी लोकांसाठी ॥
पुन्हा वरिसी धुर्जटी ॥ मज रक्षावे संकटी ॥जय॥ ४॥
काय वर्णू तव गुण ॥ अल्पमति नारायण ॥
माते दाखवी चरण ॥ चुकवावे जन्ममरण ॥
जय देवी हरितालिके ॥ सखी पार्वती अंबिके ॥
आरती ओवाळिते ॥ ज्ञानदीपकळिके ॥५॥

आरती श्री विठ्ठलाची

युगे अश्रुवीस विदेवरी उभा ।
वामांगी रखुमाई दिसे दिव्य शोभा ।
पुंडलिकाचे भेटी परब्रह्म असे गा ।
चरणी वाहे भीमा उद्धरी जन्मा ॥१॥
जय देव जय देव जय पांडुरंगा ।
रखुमाईवल्लभा राईच्या वल्लभा पावे जीवलागा ॥धृ॥
तुळशीमाळा गळां कर वेवुनी कटी ।
कांसे पीतांबर कस्तुरी लल्लाटी ।
देव सुरवर नित्य येती भेटी ।
गरुड हनुमंत पुढे उभे राहती ॥२॥ जय ॥
धन्य वेणुनाद अनुश्रेष्ठपाळा ।
सुवर्णांगी कमळे वनमाळा गळां ।
राई-रखुमाबाई राणीया सकळा ।
ओवाळिती राजा विठोबा सांवळा ॥३॥ जय ॥
ओवाळू आरत्या कुवड्या भेती ।
चंद्रभागेमाजी सोडुनिया देती ।
दिंड्या पताका वैष्णव नाचती ।
पंढरीचा महिमा वर्णवा किती ॥४॥ जय ॥
आषाढी कार्तिकी भक्तजन येती ।
चंद्रभागेमाजी स्नान जे करिती ।
दर्शन हेळात्राये तथा होय मुक्ती ।
केशवासी नामदेव भावे ओवाळिती ॥५॥ जय ॥

आरती श्री देवीची

दुर्गे दुर्घट भारी तुजविण संसारी ।
अनाथनाथे अंबे करुणा विस्तारी ।
वारी वारी जन्म-मरणाते वारी ।
हारी पडलो आतां संकट निवारी ॥धृ॥
जय देवी जय देवी महिषासुरमर्दिनी ।
सुरवरईश्वरवरदे तारक संजीवनी ॥ जय ॥

त्रिभुवनी भुवनी पाहतां तुज ऐसी नाही ।
चारी श्रमले परंतु न बोलवे कांही ।
साही विवाद करितां पडिले प्रवाही ।
ते तूं भक्तालागी पावसि लवलाही ॥२॥ जय ॥
प्रसन्नवदने प्रसन्न होसी निजदासा ।
कलशापासून सोडवी तोडी भवपाशा ।
अंबे तुजवाचून कोडून पुरविल आशा ।
नहरि तल्लिन झाला पदपंकजलेशा ॥३॥ जय ॥

BAJAJ Allianz

Start-Up Web Design Package Only ₹ 5,000/-

Creative & Professional Website Design
Home page with 05 link pages.
Customer contact us page.
Graphic design to your specifications.
Product image and logo.
Graphical / flash banner design.
Free Google Link Submission & guide.

99 20 85 85 20

www.dreamwebdesign.in

Design by **ShivgunDesign.com**

LIC

भारतीय जीवन बीमा निगम
LIFE INSURANCE CORPORATION OF INDIA

गणेशोत्सव मंडळ

मराठी मनाचा नवीन संगम...

www.ganeshotsavmandal.com

मंडळाचा इतिहास छायाचित्र कार्यकारिणी सामाजिक उपक्रम कार्यक्रम पत्रिका २०१३ शुभेच्छा संदेश सभासद व्हा

होय! आमच्या मंडळाची वेबसाईट येत आहे

नमस्कार,
आपणास कळविण्यास आनंद होतो की, आम्ही मुंबईमधील सर्व गणेशोत्सव मंडळांना माफक शुल्कात (५५१/-) मंडळाची वेबसाईट (संकेतस्थळ) बनवून देतो. तुम्हाला हि माफक शुल्क जरी शक्य नसेल तर तो मोफत सुद्धा आम्ही बनवून देऊ, तुम्ही फक्त तुमच्या मंडळाची माहिती, फोटो, विडीओ आणि संपर्क सहित आम्हाला मेल करा.

आम्ही स्वतः तुमच्या मंडळाची प्रसिद्धी सुद्धा करणार आहोत, अधिक माहितीसाठी संपर्क करा. ९९२०८५८५२०
मित्रो शक्य असेल तर हि माहिती शेअर करा, स्वतः तसेच मित्रांना ह्याची प्रिंट काढून जवळच्या मंडळास देण्यास सांगा

Marathi Kavita Majhyaa LALBAUGCHAA RAAJAA
marathi vinod - माझा हास्य कट्टा.. शिर्डीचे साईबाबा Saibaba Shirdi Website
हिंदूनुसिंहा प्रभो शिवाजीराजा तू मला प्रिय आहेस आई..

आरती विठ्ठलाची

येई वो विठ्ठले माझे माऊली ये
निढावरी कर ठेवुनि वाट मी पाहे ॥१॥
येई वो विठ्ठले माझे माऊली ये
आलिया गेलिया हाती धाडी निरोप ।
पंढरपुरी आहे माझा मायबाप ॥१॥ येई॥
पिवळा पितंबर कैसा गगनी झळकला ।
गरूडावरी बैसोनि माझा कैवारी आला ॥२॥येई॥
असो नसो भाव आम्हां तुझिया ठायां
कृपादृष्टि पाहे माझा पंढरीराया ॥३॥येई॥
विठोबाचे राज्य आम्हां नित्य दिपवाळी
विष्णुदास नामा जीवे भावे ओवाळी॥येई॥४॥

आरती श्री मंगेशाची

जय देव जय देव जय जी मंगेशा आरती ओवाळू
तुजला सर्वशा॥धृ॥ महास्थान तुजे गोमांतक प्रांती
भावेकरुनी करितो तुजला आरती महाभक्त तुझे
निशिदिनी गुण गाती मी तो दास तुझ्या चरणांची
माती॥जय॥१॥ धरिलासी अवतार दुष्टा माराया
साधुसंत जन पृथ्वी ताराया भक्तांचा तारक तू
मंगेशराया सप अक्षय करितो तुजवरी छाया
॥जय॥२॥ दुःख दरिद्रिक हो विघ्ने निवारी
संकटापासुनी मजलागी तारी शक्ति धेऊनि करी दुष्टा
संहारी जैसा धेनु रक्षी कृष्णे नरकारी॥जय ॥३॥ तव
गुणवर्णन करिता पुण्या ये चेवा तुझिया चरणी आहे
माझा दृढ भाव । तुझे देवालयी बहुतचि उत्साह॥
मोरेश्वर तुज नमितो चरणी दे ठाव ॥ जय देवा॥४॥

वर प्रसाद

आकल्प आयुष्य व्हावे तया कुळां
माझिया सकळा हरिच्या दासां ॥१॥
कल्पनेची बाधा न हो कोणे काळी
ही संतमंडळी सुखी असो ॥२॥
अहंकाराचा वारा न लागो राजसां
माझिया विष्णुदासां भाविकांसी ॥३॥
नामा म्हणे तयां असावे कल्याण
ज्यामुखी निधान पांडुरंगा॥४॥

श्रीगणेशाचा महिमा

गणेशाला जाणणे किंवा आकळणे हे बुद्धिच्याही पलीकडले आहे. उपासकासाठी मात्र तो बुद्धिप्रकाशक आहे. श्री गणेश म्हणजे स्वानंदसुख व ऐश्वर्याचे अखण्ड छत्र. दोन्ही मांड्यांवर सिद्धी-बुद्धी. बुद्धी म्हणजे कार्य करण्याची कला. सिद्धी म्हणजे कार्यातील यश, लक्ष्मी व लाभ हे दोन्ही गणेशाचे पुत्र. लक्ष म्हणजे नेमके कोणते कार्याचे ते आणि लाभ म्हणजे जे कार्य आपण केले आहे त्यापासून मिळालेला प्रत्यक्ष लाभ होय.

‘ग’ कार म्हणजे सिद्धी व ‘ण’ कार म्हणजे बुद्धि. या दोघांचा मिळून गण हा शब्द तयार होतो. त्याचा पती तो गणपती. गणेश उपासनेतून या दोनही शक्ती आपोआपच प्राप्त होतात.

गण या धातूचा अर्थ समूह आहे. यच्चयावत समूहांचा पति श्री गणपति समूह या शब्दाची व्याप्ती प्रचंड आहे. गणपतीने सारे विश्व व्यापले आहे. जो विश्वव्यापी आहे. तो एकमेव सत्ताधारी गणेशच आहे. सर्व देव हे गणेशाचे कलाश आहेत. सर्व देव गणेशाची पूजा करतात कारण श्री गणेश सर्व देवांचे कुलदैवत आहे. ज्याप्रमाणे संपूर्ण भारतात श्रीसत्यनारायण पूजा घराघरातून केली जाते. त्याचप्रमाणे श्रीसत्यविनायक पूजा करण्याचाही प्रघात आहे. ब्रह्मांड पुराणामध्ये सत्यविनायकाची पूजा व व्रतकथा आलेली आहे. श्री सत्यविनायक ही एक महासत्ता व शक्ती.

ब्रह्मा, विष्णु, महेश, शक्ती व सूर्य या पाच देवांना देवपंचायतन असे म्हणतात. याचा प्रमुख स्वामी म्हणजे गणपती म्हणजेच सत्यविनायक. इतर देव हे या पाच देवांचे अवतार आहेत. उदा. श्रीकृष्ण, प्रभू राम हे विष्णूचे, श्री हनुमान, खंडोबा, कालभैरव हे शंकराचे अवतार होय. या सर्वांचा स्वामी श्री गणेश होय. सर्व देव श्रीगणेशाची पूजा करतात. म्हणून आद्यपूजेचा मान गणेशालाच आहे. गणेश स्वतः परब्रह्म आहे. सर्व देवांचे कुलदैवत असलेल्या श्री गणेशाच्या अनेक नावांपैकी एक नाव जेष्ठराज होय. गणेश सर्व देवांचा राजा. राजा हा सार्वभौम व सत्ताधारी असतो. रूद्रसुक्तामध्ये भगवान शंकराला जेष्ठराज म्हटले आहे. यज्ञश्रुतीमध्ये विष्णूला जेष्ठत्व दिले आहे. सृष्टी निर्माण करण्याच्या कामात ब्रह्मदेव जेष्ठराज आहे. मोहक वस्तूत शक्ती म्हणजे देवी व देवता होय. देवगणात जेष्ठता इंद्राकडे आहे. नक्षत्र व ताच्यामध्ये चंद्र श्रेष्ठ ठरतो. क्षत्रियामध्ये श्री रामचंद्र जेष्ठ आहे. अति शीघ्र वेगवान म्हणून मन श्रेष्ठ ठरतो. महाप्रतापी म्हणून हय्यवाहन श्री अग्नि पंचमहाभूतात व्योम, जलदेवता, वरुण, धनिक्रात कुबेर,

॥ अष्टविनायक दर्शन ॥

मोरगावचा मोरेश्वर
अष्टविनायकातील पहिला गणपती म्हणजे मोरगावचा मोरेश्वर. गाणपत्य सांप्रदायाच्या साडेतीन पीठांपैकी मोरगाव हे एक. मोरगाव हे कऱ्हा नदीच्या काठी वसले असून पुण्याहून साधारण दीड तासात मोरगावला जाता येते. पुणे-मोरगाव हे अंतर ६४ कि. मी. आहे. जेजुरीवरून मोरगाव जवळ असून दोन्ही गावातील अंतर अवघे १६ कि. मी. आहे.

सिद्धटेकचा सिद्धीविनायक
गणपतीचे देऊळ उत्तराभिमुख असून प्रत्यक्ष श्रीची मूर्ती उजव्या सोडची आहे. त्यामुळे येथे कडक सोवळे पाळण्यात येते. माघ आणि भाद्रपद चतुर्थी तसेच अंगारिकेला येथे प्रचंड गर्दी असते. मंदिर पहाटे तीनच्या आसपास उघडले जाते. ते रात्री चंद्रोदयानंतर तासाभराने बंद करण्यात येते. उत्सवाच्या वेळी श्रीच्या मूर्तीवर जडजवाहीर व दागिने चढविण्यात येतात. येथे नगर प्रदक्षिणेचे महत्त्व आहे. त्यामुळे दर्शनाला आलेला भाविक मंदिराऐवजी पूर्ण गावाला प्रदक्षिणा घालतो. सिद्धटेक हे भीमा नदीच्या किनू ाव्यार वसलेले आहे. येथे येण्यास काही प्रमाणात अडचणीचा सामना करावा लागतो. नगर व पुणे येथून सिद्धटेकला जाता येते.

पालीचा बल्लाळेश्वर
निसर्गरम्य कोकणातील रायगड जिल्ह्यात पालीमध्ये बल्लाळेश्वराचे मंदिर आहे. मंदिर पूर्वाभिमुख असून अचूक दिशा साधन साधल्यामुळे सूर्योदयासमयी मूर्तीवर प्रकाशभिषेक होतो. मंदिराची ख्याती सर्वदूर असल्याने येथे लाखो लोक येत असतात. येथे गणेशमूर्तीची स्वहस्ते पूजा करता येते.

थेऊरचा चिंतामणी
थेऊरले माधवराव पेशवे यांचे परमश्रद्धास्थान म्हणजे थेऊरचा चिंतामणी. थेऊरचे मंदिर चिंचवड संस्थानच्या ताब्यात आहे. पानशेतच्या पुरात येथील मंदिराचा कळस कोसळला होता. तेथे नवा कळस बसविण्यासाठी स्वामीकार रणजीत देसाईंनी पुढाकार घेतला होता. मुळा-मुठा नदीच्या काठावर हे मंदिर वसले आहे. पुणे-सोलापूर महामार्गावर लोणी गावाजवळून एक फाटा फुटतो. तेथून पाच कि. मी. अंतर गेले की थेट गावातील माधवराव पेशवे यांच्या वाड्यासमोर.

महाडचा श्री वरदविनायक
गाणपत्य सांप्रदायाचे आद्यप्रवर्तक समजल्या जाणाऱ्या गुत्समदक्षिणीन स्थापन केलेला श्रीगणेश म्हणजेच महाडचा वरदविनायक १६९० मध्ये प्रथम छत्रपती शाहू महाराजांनी या स्थानाला सनद दिली. या विनायकाला नवस बोलल्यास पुत्रप्राप्ती होते अशी भाविकांची धारणा आहे. त्यामुळे येथे प्रचंड गर्दी होत असते. मुंबई- पुणे महामार्गावर खोपोलीनजीक एक फाटा लागतो. इथून दीड-दोन मैलावर मंदिर आहे.

लेण्याद्रीचा श्री गिरिजात्मज
गणेशपुराणात या भागात गणपतीच्या बाललीला घडल्याचे म्हटले आहे. त्यामुळे गाणपत्य सांप्रदायात या स्थानाला मोठे महत्त्व आहे. गणेश मंदिरात जाण्यासाठी २८३ पायऱ्या चढाव्या लागतात. येथील सभामंडप एकसंध दगडात कोरला गेला आहे. पार्वतीने तप केलेली गुहा या मंदिराच्याबरोबर पाठीमागे आहे. परंतु तिथे जाण्याचा मार्ग अत्यंत किंटाकट आहे. पुणे जिल्ह्यातील जूननर येथून लेण्याद्री पर्वत पाच कि. मी. अंतरावर आहे.

ओझरचा विघ्नहर
येथील मंदिराला कडेकोट तटबंदी आहे. मंदिराच्या अंगणात दोन दगडी दीपमाळा आहेत. उत्सवादरम्यान या दीपमाळेत दिवे लावले जातात. यावेळी हे दृश्य फार बघण्यासारखे असते. गणेशाची पूर्णाकृती मूर्ती अत्यंत आकर्षक असून दोन्ही डोळ्यात माणके आहेत, तर कपाळ आणि बंबीत हिरा जडवलेला आहे.

रांजणगावचा महागणपती
अष्टविनायकात महागणपती वेगळा समजला जातो. देव आणि दानवांच्या युद्धात शंकरांनी त्रिपुरासूराचा समूह उच्छेद केला. त्रिपुरासूराच्या भयाने शंकर जिथे लपले ती गुहा मंदिराच्या जवळच असल्याची वदंता आहे. थोरल्या माधवराव पेशव्यांनी इथे मंदिराचा गाभारा बांधला. रूंद कपाळाची गणेशमूर्ती पाहून आपले मन प्रसन्न होते. रांजणगाव हे पुणे-नगर महामार्गावर असून पुणे व नगर दोन्हीकडून जाता येते.

आरती ज्ञानेश्वराची

आरती ज्ञानराजा । महाकैवल्यातेजा । सेविती साधुसंत ॥
मधु वेथला माझा ॥ आरती॥धृ॥
लोपले ज्ञान जगी । हीत नेणती कोणी
अवतार पांडुरंग नाव ठेविले ज्ञानी ॥१॥ आरती॥
कनकाचे ताट करी । उभ्या गोपिका नारी ।
नारद तुंबरही । साम गायन करी ॥ ॥२॥ आरती
प्रगट गुह्य बोले । विश्व ब्रह्मची केले रामजनार्दनी ।
चरणी मस्तक ठेविले ॥३॥ आरती ज्ञानराजा॥

आरती परशुरामाची

जमदग्नीकुळभूषण मुक्ताफळदर्शना । अतिसज्जन मनमोहना रजनीकरवदना । अण्णित महिमा तुझा नकळे सुरगणां । वदतो कंठी वाणी सरसीरुहनयना॥१॥ जयराम श्रीराम जय भार्गवरामा । नीरांजन करू तुजला परिपूर्णकासा ॥धृ॥ संह्याद्रिगिरि शिखरी शर घेउन येसी । सोडुनि शर पळवीसी पश्चिम जलधीसी । तुजसम रणधीर जमी न पडे दृष्टिसी । प्रताप थोर तुझा न कळे कवणासी ॥जया॥२॥ तव कोप बहु पापी बाणे संहारी । दानवदहन करुनी वससी गिरिशिखरी । क्षत्रिय मारुनि अरुनी केली निर्बरी । सात्विक राजस तामस त्रिगुणां उद्धारी ॥जया॥ दृढ भावेंत वंदन करिती जे चरणी । त्यांते भवभय नाही जेवढी शशितरणी । शर मारुनि उद्भविली गंगा जनतरणी । चिंतामणी शरणागत निश्चित तव चरणी ॥जय राम॥४॥

॥ दत्ताची आरती ॥

त्रिगुणात्मक त्रैमूर्ती दत्त हा जाणा ।
त्रिगुणी अवतार त्रैलोक्यराणा ।
नेति नेति शब्द न ये अनुमाना ।
सुरवर मुनिजन योगी समाधि न ये ध्याना ॥१॥
जय देव जय देव जय श्री गुरुदत्ता ।
आरती ओवाळीत हरली भवचिंता ॥धृ॥

सबाह्य अम्यंतरी तू एक दत्त ।
अभाग्यासी कैवी कळेल ही मात ।
पराही परतली तेथे कैचा हेत ।
जन्मरणाचा पुरलासे अंत ॥२॥ जय. ॥

दत्त येऊनिया उभा ठाकला ।
सद्भावे साष्टांगे प्रणिपात केला ।
प्रसन्न होऊनी आशीर्वाद दिधला ।
जन्ममरणाचा फेरा चुकविला ॥३॥ जय. ॥

दत्त दत्त ऐसे लागले ध्यान । हरपले मन झाले उन्मन ।
मी तू पणाची झाली बोकवण ।
एका जनार्दनी श्री दत्त जाण ॥४॥ जय. ॥

आरती श्री दशावताराची

आरती सप्रेम जय जय विठ्ठल परब्रह्म भक्तसंकटी नाना स्वरूपी स्थापुनी स्वधर्मी॥धृ॥ अंबळपैकीकारणे गर्भवास सोशीसी वेद नेले चोरुनी ब्रह्मा आणुनियां देसी मत्स्यरूपी नारायण सप्तहि सागर धुंडीसी हस्त लागता शंखसुरा तुझा वर देसी ॥आरती॥१॥ रसातळाशी जाता पृथ्वी पाठीवर घेसी परोपकारासाठी देवा कासव झालासी दाढे धरुनी पृथ्वी नेता वराहरूप होसी प्रल्हादकारणे नरहरी स्तंभी गुरुरासी ॥आरती॥२॥ पाचवे अवतारी बळीच्या द्वाराला जासी भिक्षे स्थळ मागुनी बळीला पाताळी नेसी सर्व समर्पण केले म्हणुनि प्रसन्न त्या होसी वामनरूप धरुनि बळीच्या द्वारी तिष्ठसी ॥आरती॥३॥ निःश्वरी पृथ्वी दान दिधली विप्राला सहावा अवतार परशुराम प्रगटला ॥आरती॥४॥ मातला रावण सर्वा उपद्रव केला तेहतीस कोटी देव बंदी हरिले सीतेला पितुवचनासाठी रामे वनवास केला मिळवुनि वानरसेना राजाराम प्रगटला ॥आरती॥५॥ देवकी-वसुदेव बंदी मोचन त्यां केले नंदाधारी जावुनि निजसुख गोकुळा दिधले गोरसचोरी करिता नवलक्ष गोपाळ मिळविले गोपिकांचे प्रेम देखुनी श्रीकृष्ण मुलले ॥आरती॥६॥ बौद्ध कलंकी कलियुगी अधर्म हा अवघा सोडून दिधला धर्म म्हणुनी न दिससी देवा म्लेंच्छमर्दन करिसी म्हणुनी कलंकी केशवा बहिरवी जान्हवी द्यावी निजसुखानंदाची सेवा ॥आरती॥७॥